

מסורת הש"ס

(א) [לקמן לב: וע"ש
פירש"י, ב] (עי' תוספות
בבברות לא: ד"ה א"כ,
ג) [לקמן ה: ל פו: כתובות
כב, ג] (ד) [ב"ק טו: כתובות
מא, ג] (ה) [ז"ל אחר ד"ה
בית, ו] (ו) [וע"ע תוספות
ב"ק נד: ד"ה צימין,
ז] (ז) [וע"י תוספות בבברות
לא: ד"ה א"כ,

תורה אור השלם

1. מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה
לָכֶם בְּגֵר כְּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי
אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

ויקרא כד כב
2. לא תַעֲשֶׂה עֹל
בְּמִשְׁפַּט לֹא תִשָּׂא פָנֶי דָל
וְלֹא תִהְדָּר פָּנֵי גָדוֹל
בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָךְ:
ויקרא יט טו

מוסף רש"י

משפט אחד יהיה לכם.
ויוון ולרשבת דבתי בני
(נפשו) ורשבת ותרקת וגו'
(שם יג) הוא הדין לדיני
מומוט (בימות כ"ב)
אחד מעות טעו, ודי
בדי ממוט, לא ישרמו.
ידללתו י א שבת לא
לדורו ולחקור הוא ורואה
למלתא ולא הוא טעו (לקמן)
כל שישן לא
גנול. למישרין לנסדס
ע"י ז"ר טועין (שם)
פלאה ינקאו. שציפה
מחש שור (שם)
ממזאו. דין הוא
שמלתו ואינו טעו ונפק
שגגתו מזה מזה מקמי לדין
סדרי לא מיפטר (ב"ק טו)
ותפסל ע"י עמו
(עובדי שם)

שנאמר משפט אחד יהיה לכם. ממונות כנפשות וזיון דכתיב דרישה וחקירה דדיני נפשות דכתיב (דברים יג) ודרשת וחקרת הוא הדין ההוא לכו כמומחין וכל המומחה ב"ד טעה פטור מלשלם כלקמן בזהאחד דיני ממונות (דף לג.) הא שאינו כ"ד. דסבר דלמא טעו צי דינא ופספסרי ליה ומפסידנא: אי הכי דהודאות והלואות שלשה צעין למה ליה לרבי אבהו לאקומה למתניתין בצמה הן קמני [ב:] פסרי קסני. מני למתנימר דיני ממונות דהיינו הדואות והלואות בשלשה כל דהו וגזילות וחצלות בג' מומחין ומשום דחלוקין בצדיניהן לא כללינהו בחד כללא: ועוד. אי חדא קמני למה לי למיתני מתרי זמני שלשה הכי איבעי למיתני דיני ממונות קסני. דואי ג' צעין בצג': פסרי קסני. גזילות וחצלות עירוב פרשיות כתיב כאן ומיתני דהעירובות קמי משום דרבי חנינא [סא] והכי קאמר דיני ממונות דהיינו הדואות והלואות בשלשה הדיוטות וגזילות וחצלות בשלשה מומחין: ומדאורייתא חד נמי כשר. בהודאה והלואה דכתיב תשפוט לשון יחיד ואין עירוב פרשיות כאן ומתניתין דואי תרתי קמני כדאמר ומיהו שלשה בהודאות והלואות לאו מדאורייתא כאלא מדרבנן. גזירה משום יוסבי קריות. תגרין שאין בקיאים צטיב

דינין וזכרה את הדיין ויחייב את הזכאי: דגמירי: ששמע מחכמים ומדאינין הלכות דין מלוה: עשו לא ישלמו: דהא ברשות נחמי אפי' מדאורייתא: כל שכן דנפיש יושבי קרנא: ללא איכפת גבר למיגמר: ה' לרבה: דאמר מדאורייתא חלתא בעינן לית ליה דחשומל דאמר דיניהן דין: בית דין הוף: שעברו על תקנת מחכמים: היינו נוקי חבלות: מאי קרי נוק ומאי קרי חבלות הוה נוק אחד ממושה בדברים של חבלות הוה [ב"ק פג:] ולייתי חבלות וילא בעי נוק: חלי נוק נמי היינו חבלות: דשור תס שחבל אינו משלם אלא חלי נוק וכיון דתנא חבלות אף חלי נוק במשמע: חבלות ממונא הוה דאפחתיא לדמי'. חלי נוק קנסא הוה דסתם שוורים אינם נוגחים ולא היה לבעלים לשמרו כל זמן שלא הועד וילא בעי לשלומי מידי אלא קנסא הוה דקנסיה רחמנא כדי שירצה בצשמירת שוורים: פלגא נוקא ממונא: בפרק ארבעה אבות (ב"ק דף טו.) פליגי בה דקסבר סתם שוורים נגחנים הם ומדינא כולהו בעי לשלומי דהוה ליה למיטעריה ורחמנא הוה דתם עליה: שאינו

תאמנר מאי קושיא הא לא מחייב לשלם אל"כ נטל ותנן ביד דאדמור
ונתן: **ועוד** שלשה שלשה למה? איכא דוכתי דייקא הכי ואיכא
דקקצבר אין עירוב פרשות תביז כלן וקשה דאל"כ בלדק תשפוט למה
דפית בהו חד דגמיר. דמאן דלא גמיר פסול לדינא כדמוכח בזה
דפסיל לדיינים ומשני בערכאות דסוריא ופירש שם בקונטרס שהם
גריסא שהם קרובים או פסולים אל לאו הכי לא מצי פסיל היינו דוור
רבא כלן פריז מכה אז כיון לחישת ליושיז קרנות הוה לן למימר
דגמיר ומשני כ"ש דנפיש לכן ישלמו כדי שילמנו דיני ממונות שלא
כשמואל אע"ג דרבא פליג עליה משום דרב נחמן קאי כותיה לקי
לקיים את השטר ומת אחד מהן ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל
להו בקיום וזהו אין הלכה כמותם דאפילו רב נחמן דקאי כשמואל ד
(ג"כ דף מ. ושם) וכן הא דאמר בזה בורר (לקמן דף ג. ושם) גבי אודיתא
בעלמא סבירא להו באודיתא וכתבו בהודאה בפני שנים בלא קנין וכו'
שלה כותבין אפילו לא קנו מיירו וכדמפרש התם דקבע דוכתא ו
דאחא אימא כהפסול (ב"ק דף פ. ושם) דגובין אותם בצבל אז בעי מומה
כ"כ"ע דקאמר (שם.) אף תם שחבל בצלם משלם כמותו ג"ש מומה
(שם דף פז:) דהא דגובין בצבל מוקי שור בשור היינו דווקא מוקי שן

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

۱۰

עין משפט
נר מצוה

בג א מ"פ"ב מהלכות
זקי ממון הלכה ז
ופ"ה מהל' סנהדרין הל' ט
סמג עשין קז לו טוש"ע
ח"מ סימן א עקיף א:

רבינו חננאל

שנאמר משפט אחד יהיה
היה ומה בענין אמר דיני
למנות כל בני דרישה
וחקיקה כדי שלא תעול
דלת בענין לויין. כלומר
הענינהו למנות
ומעט חקיקה אחד את
היתורין כי אומר אם יכפור
אמר יסיר אנה אמצע
מומחין שדיני ורועיני
שמשפט טוב ל כל
להלות. ומצא נמצא
למלות. ואקשי עליה
הא כי תדע
בבמתנין למה לא למיתא
דיני מנות וז'
גבולות וזבלות וא'
מיתא דהכי קתני
בבמתנין מה הן קני
מנות גלות וזבלות
ופוקי רב לעולם תרתי
קתני כלום כי דיני
מנות כי קני הודאות
לזבלות קתני דיני
(מנות) גיבולת שלשה
מומחין בעיני. ואמר
באשר רבן הודאות
הבאות הודאות אפי'
והשטן משום דרבי
תינא. ר' אחא ברבי דרב
אמר מדרשיתא
אפילו חד כשר שנאמר
בכעך שטפון עמית.
ומשום חשבוני מדינות
אשאי בהם מומחין הקנינו
(אמר אר' דמיסר דלת
בתו דר' דגמיר. וקו"ל 6)
כרוב את אריה דרבי אקא
מדרשיתא וז' הוא
מומחה וקובלה עלייהו
דיין דיני מנות כדבעינן
למיסר קלמן.

(א) מוצא צק' יד רמ"ה.

שנאמר משפט אחד
וחקירה בעדים
ממנות ובדיני נפשות וי"ל
וחקירה בשאר דיני ממנות
אלא דווקא בעדים וזממן אי
לאו דכתיב
משפט אחד: **שלא** תבעו
דלת בפני לוויין ב' גזילות
וחבלות אשה וירשות וממנות
בכולו נמי לא בעינן דרישה
וחקירה כדי שתנעול דלת
בפני גולנין ואם תאמר
מהאי טעמא לא ניבעי
מומחין בגזילות וחבלות
כמו בהודאות והלואות ויש
לומר דלגבי מומחים לא
שייך למיחס ביה כמו זה
דבחסא מועטת אדם נמנע
מלהלוא לחבירו אס לא
ינאכא נמינו מומחנים לגבות
חובו אבל גזילות וחבלות
ידע הגולן שיטריח הנגזל
אחר המומחין עד שימאכא
לדון עם הגולן ועי"ל בגזילות
וחבלות נמי בעו דרישה
וחקירה ולא ממעטינן אלא
הודאות והלואות והא
דמוקי בריש אחד דיני ממנות
(לקמן דף לז:) מתניתין
דמנאכא דרישה וחקירה
דיניי קנסות לאו דווקא
דיני קנסות קאמר בגזילות
וחבלות קרי להו נמי קנסות
כדאשכחן לקמן (דף קז:) גבי
שאלמלא הוא בטלו דיני
קנסות דמיירי בכל הנהו
דבעי שלשה מומחין מיהו
כתובת אשה וירשות וממנות
וזקוקי שור בשור הוי בכלל
ההלואות וכל הנהו דמסקינן
בהחובל (דף קז ע"ב) דלענין
שליחיותו וזבין אותו
בצבל ולא בעי מומחין ואם
תאמר והא אשכחן בכמה
דוכתין שהיו דנין בצבל
גזילות וחבלות בפ"ב
ד"ק (דף ע"ב) גבי ההוא
היה דנין גזילות וחבלות
דמיא

והסוף ב'ש' (ס' ד' ה') דתקע ליה לחצירה וכן בנמה מקומות ויש
לומר דכלל הנהו אפטר שדחקו זה את זה ע"י דתפסי או דלמר
אקבעיה לניינא בדרך ישראל כדאיתא בסוף פרק קמא דבי' (ד' ה')
וה"מ דוקא גזילות שעל ידי חצלות כנו דמיניו כי תרי ומחו
אהדדי עד שתוקף אחד וגזל את חבירו דכי האי הוונא לא שכיח
ושל עבדנא שילוחתייהו וא"ת והלא דין דנין גזילות וצאיהו
בזל (ב"מ ס' סא:) הלא היו דנין דני ריביה או דלמא ריש הנהול
קמא (ד' ז'): הנהולות ומלוי ברביבית שהחזירו אין מקבלין מהם וי"ל
דהא אמרינן בימי רבי נשנית משנה זו ומפרש רבינו תם דווקא
בימינו ולא לפניו ולאחריו משום עובדא דהתם ולהכי לא פריך התם
מכנה משניות אלא מביימות ששנאן רבי לרבי ייחא: **א"ל** מעתה
שמוע א"ל ייחא. פירש בקונטרס כיון דברשות קא עבדי הו' שאינו
ב"מ כדמומחה לשון כ"ש שאתה נועל בו' אין מתנישך דלא ה"ל למימר
כ"ש אלא ה"ל למימר א"כ אתה הו' אלא משמע מלשון כ"ש דמכח
נעילת דלת הו' פריך וי"ל כיון דהייחא נעילת דלת הו' לן למימר
טעו לא ישלמו דאי מחייבם להו' לשלם לא יתירו להשתמע דליו ואם

ד דיין ממנונות (למקן דף ג.) ויש לומר דפריך למאן דמחייב בלא נטל
כתי ללא דייק: **ומדאורייתא** חד נמי בשך. פירש בקונטרס
לכן נראה דאפי' למאן דאית ליה עירוב פרישיות קאמר: **א** אפשר
ר (למקן דף ג.) דמנן זה פוסל דייןו של זה ופריך בגמרא כל כמנייה
שבי קרנות ואע"ג דפליגי רבנן ואמרמי אימתי בזמן שמביא עליהם
שערכאות שנתמנו להיות דיינים: **"כ"ש** דנפישו יושבי קרנות.
לא יטעמו כדי שלא יתרחקו מהור דגמריה וואו אי אפשר לדיכא דחד.
ועו פן ימחייבו לשלם: **לרבא** אית ליה דשמואל. ג'ה"פ פוסק
(דף ה.) והא דלאמר בפרק ב' דכתובות (דף כב. וס) גבי ג' שיטב
יירא להו דמשמע דאין הלכה כשמואל ה"פ כשמואל בעלמא קצירא
ס' שדנו דיינהם דין מודה דקיום שטרות בג' כדאמר בחוקת הצתים
ילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל קצירא לכו התם נמי ה"פ כשמואל
אין הלכה כמותו כדאמר התם בפני שנים וקנו מידו כותצין וצפני
אין ומומני ליה: **ב** וזו היינו חבילות. לאו פשור שהיו שור קאמר
אלא בשור שהיו אדם והא דקאמר משום דקצעי למיתני ח"י. לא
נראה לאריי בכל ענין דף בשור דלוקי שור דהא מסיק דבחול
גל דמועדין מתחלתן אבל מתי קרן אמרינן התם דאין מועד בצבל:

אין